

Tárgytematika / Course Description

Filozófiatörténet II.

ALTSRA1054

Tárgyfelelős neve /

Teacher's name: Gál Zoltán Dr.

Félév / Semester: 2015/16/2

Beszámolási forma /

Assesment: Vizsga

Tárgy heti óraszám /

Teaching hours(week): 0/0/0

Tárgy féléves óraszám /

Teaching hours(sem.): 8/0/0

OKTATÁS CÉLJA / AIM OF THE COURSE

A tárgy tanulmányozása során a hallgatók ismerkedjenek meg a tudományos gondolkodás kialakulásával (mágia – mítosz - logosz), történetének főbb csomópontjaival, a filozófiatörténet nagy iskoláinak és személyeinek gondolati teljesítményeivel. Az alapvető filozófiatörténeti ismeretek közvetítése mellett a képzésben kiemelt szerepet kap a logikus gondolkodás képességének a kialakítása, illetve javítása. Ehhez elsősorban a szemináriumi munka nyújt lehetőséget, ahol alapvető művek kerülnek közös feldolgozásra és megvitatásra. Az első félév Kanttal zárul, a második pedig a posztmodern elméletekkel. Cél továbbá, hogy a konkrét ismerettartalmak mellett a hallgatók a képzés során sajátítsák el a nélkülözhetetlen alapvető fogalmi apparátust (terminus technicusokat), gyakorlatra és jártasságra tegyenek szert az absztrakt fogalmi és logikus gondolkodásban. Ezek együttesen lehetőséget teremtenek számukra a modern értelmiségi létre, és alapot kínálnak arra, hogy majd szintetizálják a más tárgyak tanulmányozása során nyert ismereteiket, és eligazodjanak napjaink világában.

TANTÁRGY TARTALMA / DESCRIPTION

A klasszikus német filozófia. A német dialektikus idealizmus. Fichte tudománytana, állameszméje, jakobinizmusa. Az én–nem-én dialektikája. Hegel filozófiája az eszme fejlődésének tükrében. Logikájának alapvető kategóriái, a hegeli dialektikus módszer. Történelemfilozófiájának fő elemei. A schellingi természetfilozófia.

A XIX. századi materializmus. Feuerbach naturalista antropológiája és valláselmélete. Marx és Engels dialektikus és történelmi materializmusa. A természettudományos materializmus (Büchner, Vogt, Moleschott).

A Hegel utáni filozófia új vonásai : a filozófia partikularizálódása, a rendszeralkotási törekvések feladása, a természettudományok (különösen a fizika, biológia, paleontológia) új eredményeinek hatása a filozófiai gondolkodásra. Az evolucionizmus (Darwin, Spencer) és a pozitivizmus (Comte, Mill).

Pozitivizmus a századfordulón és a XX. században. Az analitikus filozófia (Russel, Wittgenstein) és a neopozitivizmus (Bécsi kör). A filozófia funkcióinak megváltozása és leszűkítése. A metafizikai kijelentések problémája és a verifikáció. A fundamentum-probléma. Tudományfilozófiai koncepciók: Karl Popper és Thomas Kuhn.

Az életfilozófiák és az irracionizmus. Schopenhauer akarat-tana, az ösztönök anticipációja. Kierkegaard egzisztenciafogalma, a lét tragikumának feltárulása és a szorongás. Az emberi lét stádiumainak elmélete.

A sokarcú Nietzsche. A nietzschei filozófia kritikai és építő elemi. Az apollói és a dionüszoszi elv harca a történelemben. Metafizika-, vallás-, morál- és kultúrkritikája. Az Übermensch

utópiája, és a hatalom akarása. Értelmezések és viták. Hatása a XX. századi gondolkodásra és művészetre.

A freudizmus pszichológiai és társadalomfilozófiai alapjai. A frankfurti iskola és a neofreudista ihletésű társadalomkritikák. Herbert Marcusa és Erich Fromm.

Az egzisztencialista filozófia a két világháború között és a II. világháború után. A német (Heidegger, Jaspers) és a francia (Sartre, Camus) egzisztencializmus.

A keresztény filozófia reneszánsza. A transzcendentális neotomizmus (Rahner, Marechal) és a perszonalizmus (Mounier). Teilhard de Chardin sajátos evolúcióelmélete és antropológiája.

A modern hermeneutika. Bultmann és Gadamer munkássága.

Egyéb XX. századi irányzatok. (Fenomenológia, pragmatizmus, historizmus, strukturalizmus.)

A posztmodern filozófia és ellenfelei. (Lyotard, Rorty-Habermas.)

SZÁMONKÉRÉSI ÉS ÉRTÉKELÉSI RENDSZERE / ASSESSMENT'S METHOD

A rekreációs szervezés szak nappali és levelező tagozatán az első félév gyakorlati jeggyel, a második félév kollokviummal zárul. A félév végi aláírás megszerzésének (így a vizsgára bocsátásnak) feltétele az órák látogatása, illetve az azokon történő aktív közreműködés.

A gyakorlati jegy megszerzésének feltétele első félévben egy 3 oldalas beadvány elkészítése. Téma: a tematikában megjelölt bármely filozófiai mű (egy részének, fejezetének, egészének stb.) elemzése. A tematikán kívüli mű választásakor az oktatóval egyeztetni kell.

A követelményeket részletesen az oktatók szóban is ismertetik.

KÖTELEZŐ IRODALOM / OBLIGATORY MATERIAL

Kötelező és ajánlott irodalmak jegyzéke

Jegyzet:

Hársing László: A filozófiai gondolkodás története Thalészstől napjainkig (Egyetemi jegyzet) Miskolc, 1991. (több kiadásban)

Tankönyvként is használható összefoglalások (a jegyzet kiegészítésére) :

Durant, Will: A gondolat hősei Göncöl Kiadó, Bp. é.n.

Lendvai L. Ferenc: A gondolkodás története. Móra Ferenc Könyvkiadó, Bp. 1983.

Lendvai L. Ferenc - Nyíri Kristóf: A filozófia rövid története. (A Védáktól Wittgensteinig) Kossuth Kiadó, Bp. 1974. (több kiadásban)

Nyíri Tamás: A filozófiai gondolkodás fejlődése. Szent István Társulat. Bp. 1991.

Pais István: A görög filozófia története (egyetemi jegyzet, ELTE) Bp. 1981.

Russel, Bertrand: A nyugati filozófia története. Göncöl Kiadó, Bp. 1994.

Ajánlott irodalom

A **francia** enciklopédia. /Szemelvények/. Gondolat, Bp. 1962.

A **korai francia felvilágosodás**. /Szemelvények/. Gondolat, Bp. 1961.

Görög gondolkodók(1-5. kötet, szövegek Thalészstől Theophrasztoszig), Kossuth, Bp. 1984-86.

Sztoikus eikai antológia Gondolat, Bp. 1983.

Reneszánsz etikai antológia Gondolat, Bp. 1984.

Arisztotelész: Metafizika Bp. Hatágú Síp Kiadó 1992.

Arisztotelész: Politika Bp. Gondolat 1984.

Arisztotelész: Organon Bp. Akadémia Kiadó 1961.

Augustinus: /Szent Ágoston/: Vallomások. Gondolat, 1982.

Augustinus: /Szent Ágoston/: A boldog életről. A szabad akaratról. Európa, 1989.

Bacon, Francis: Esszék. /Reneszánsz etikai antológia, Gondolat, Bp. 1984. - a továbbiakban Reneszánsz .../.

Bacon, Francis: Novum Organum. In.: Filozófiatörténeti szöveggyűjtemény, Tankönyvkiadó, Bp. 1966. I. kötet 176-213. old.

Bruno, Giordano:Válogatott dialógusai. Hungária, Bp. é.n.

Comte, August:A pozitív szellem, Magyar Helikon, Bp. 1979.

Csányi Vilmos: Az emberi természet (Humánetológia) Vince, Bp. 1999.

Descartes, René:Értekezés az ész helyes vezetésének és a tudományos igazság kutatásának módszeréről. /In.: Válogatott filozófiai művek, Akadémiai, 1980., 167-215. old.

Eliade, Mircea:A szent és a profán Európa, Bp. 1987.

Epikétosz: Kézikönyvecske. Európa, 1978.

Feinberg, Joel:Társadalomfilozófia, Osiris, Bp. 1978.

Feyerabend, Paul, K.:Három dialógus a tudásról, Osiris, Bp. 1999.

Fichte, Johann Gottlieb: Az ember rendeltetése. /Reneszánsz ..., 297-316. old./

Fichte, Johann Gottlieb: Az erkölctan rendszere. Gondolat, 1986.

Foucault, Michel:A szavak és a dolgok. A társadalomtudományok archeológiája. Osiris, Bp. 1999.

Fourier, Charles:A négy mozgás és az általános rendeltetések elmélete. Gondolat, 1977.

Fromm Erich: A szeretet művészete. Helikon Kiadó, 1984.

Freud Sigmund: A rossz közérzet a kultúrában. A pszichoanalízis foglalatja. /In: Esszék, Gondolat, Bp. 1982./

Freud Sigmund: Totem és tabu. Göncöl Kiadó.

Freud Sigmund: Mózes. Európa Kiadó, Bp. 1987.

Gadamer: Igazság és módszer Bp. Gondolat 1984.

Habermas, Jürgen:A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása, osiris, Bp. 1999.

Hartmann, Nicolai:Lételméleti vizsgálódások Gondolat, Bp. 1972.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich: Előadások a világtörténet filozófiájáról. Akadémiai Kiadó, Bp. 1979.

Hegel:A szellem fenomenológiája Bp. Akadémia Kiadó 1973

Hegel:A logika tudománya Bp. Akadémia Kiadó 1957.

Heidegger:Lét és idő Bp. Gondolat Kiadó 1989.

Heller Ágnes:A reneszánsz ember Bp. Akadémia Kiadó 1971.

Helvetius: A szellemről a társadalomhoz való viszonyában /részlet /. /In.: A francia felvilágosodás morálfilozófiája. - A továbbiakban: A francia felvilágosodás... - Gondolat, Bp. 1975-./

Holbach: Az egyetemes morál, avagy az ember kötelességei természetére alapozva /In.: A francia felvilágosodás... 344-366. old./

Horkheimer M. – Adorno Th. W.:A felvilágosodás dialektikája. Gondolat, 1990.

Hume, David: Tanulmány az emberi természetről. Gondolat, Bp. 1976.

Hume, David: Tanulmány az emberi értelemről. Magyar Helikon, Bp. 1973.

Hobbes, Thomas: Leviathán. Magyar Helikon, 1970.

Herder, Johann Gottfried: Értekezések, levelek. Európa, 1983.0

Jaspers, Karl: Bevezetés a filozófiába. Európa, 1989.

Jonathan Culler: Dekonstrukció Bp. Ozirisz Kiadó 1997.

Jung, C. G.: Gondolatok a látszatról és a létezésről, Kossuth, Bp. 1997.

Kant, Immanuel: A vallás a pusztasz ész határai belül. Gondolat, 1974.

Kant, Immanuel: A tiszta ész kritikája. Franklin Társulat, Bp. 1986.

Kierkegaard, Sören: Vagy-vagy, Gondolat, Bp. 1978.

Kierkegaard, Sören:Félelem és reszketés. Európa, Bp. 1986.

Kierkegaard, Sören: Írásaiból. Gondolat, Bp. 1969.

Kierkegaard, Sören: Filozófiai morzsák Göncöl, Bp. 1997.

Kuhn, Thomas: A tudományos forradalmak szerkezete. Gondolat, 1984.

Leibnitz, G. W.:Válogatott filozófiai írások Európa, Bp. 1986.

Machavelli, Niccolo: A fejedelem, Magyar Helikon, Bp. 1964.

Marcus Aurelius: Elmélkedések Európa 1983.

Marcus, Herbert: Az egydimenziós ember. Kossuth Kiadó, Bp. 1990.

Marx: Gazdasági-filozófia kéziratok 1844-ből (többféle kiadásban)

Montaigne: Esszék, Kritérion, Bukarest, 1976.

Morus, Thomas: Utópia, Európa Kiadó, Bp. 1989.

Mill, John Stuart: A szabadságról. A haszonelvűség. Magyar Helikon, 1980.

Nietzsche, Friedrich: Válogatott írásai. Gondolat, Bp. 1978.

Nietzsche, Friedrich: Igy szólott Zarathusztra. Osiris, Bp. 2000.

Nietzsche, Friedrich: Az értékek átértékelése Bp. Holnap Kiadó 1994.

Nietzsch, Friedrich: Adalék a morál geneológiájához Bp. Holnap Kiadó 1996.

Nietzsche, Friedrich: A tragédia születése. Európa, Bp. 1986.

Nietzsche, Friedrich: Ecce Homo Göncöl, Bp. 1994.

Habermas, J. – Lyotard, J.-F. – Rorty R.: A posztmodern állapot Osiris, Bp. 1993.

Pascal, Blaise: Gondolatok. Gondolat Kiadó, Bp. 1978.

Pascal, Blaise: Válogatott írások Osiris, Bp. 1999.

Pelle János: Ész és szenvedély. Irodalom és filozófia a francia felvilágosodás korában. Gondolat, 1982.

Platón: Összes művei (I-III.) Európa, Bp. 1984.

Ricoeur, Paul: Fenomenológia és hermeneutika Kossuth, Bp. 1997.

Rousseau: A társadalmi szerződésről. Értekezések és filozófiai levelek c. kötetben, 463-618. old.

Ross, Sir David: Arisztotelész, Osiris, Bp. 1996.

Russel, Bertrand: Miszticizmus és logika. Magyar Helikon, Bp. 1976.

Russel, Bertrand: Filozófiai fejlődésem Gondolat, Bp. 1968.

Sartre, J. P.: Egzisztencializmus. Hatágú Síp Alapítvány, 1991.

Schopenhauer, Arthur: Szerelem, élet, halál. Életbölcseesség. Göncöl Kiadó, Bp. é.n.

Schopenhauer, Arthur: A világ mint akarat és képzet. Európa, 1991.

Spinoza, B.: Etika. Magyar Helikon, 1969.

Spinoza, B.: Teológiai-politikai tanulmány. Akadémiai Kiadó, 1984.

Taylor, Alfred Edward: Platon, Osiris, Bp. 1999.

Teilhard de Chardin, P.: Az emberi jelenség. Gondolat, 1973.

Vidrányi Katalin: Krisztológia és antropológia. Osiris, Bp. 1973.

Voltaire: Metafizikai értekezés. In.: Francia felvilágosodás..., 105-129. old.

Voltaire: Vers a lisszaboni földrengésről avagy az elvnek a vizsgálata, hogy minden jól van. In.: Francia felvilágosodás..., 219-227. old.

Voltaire: Válogatott filozófiai írásai. Akadémiai, 1991.

Wittgenstein, Ludwig: A bizonyosságról, Európa, Bp. 1989.

Schleiermacher, D. Fr. E.: A vallásról. Beszéd a vallást megvető művelt közönséghez. Osiris, Bp. 2000.

Canterbury Szent Anzelm: Filozófiai és teológiai művek I. Osiris, Bp. 2001.

Hegel, G. W. Fr.: Hit és tudás. Tanulmányok a Kritisches Journal der Philosophie-ből. Osiris, Bp. 2001.